

Allt fler företag väljer att hyra konst i stället för att investera i egna samlingar och utomlands växer trenden även bland privatpersoner. Hyrestagarna, uthyraren, eller konstnären - Två Dagar reder ut vem som tjänar på den nya trenden.

TEXT FREDRIK SUNDH FOTO ELISABETH ALVENBY

HYRA KONST

— smart men FÖR VEM?

På åttonde våningen, med adress Nordstadstorget, står Maria Miesenbergers skulptur Standing motion och lutar sig nonchalant mot en pelare i advokatfirman Vingens entré. Hon lägger huvudet på sned och låter blicken vandra ut genom trapphuset.

Vinges Göteborgskontor har precis köpt skulpturen, dessförinnan hyrdes den. Något som allt fler företag gör i en hyrkonstbransch som bara ökar. Allt fler aktörer slåss om tavelkrokarna.

Upplägget är detsamma för de flesta av uthyrarna - företaget betalar en årshyra på 8-10 procent av verkets uppskattade värde, med option på att sedan kunna köpa loss det till rabatterat pris. Konsten levereras, hängs upp professionellt och är försäkrad av uthyraren.

- För oss är det bärande argumentet för att hyra att vi kan komma upp lite i kvalitet, plus att vi får möjlighet att byta ut konsten när vi vill förnya oss eller har tröttnat, säger Charlotte Forssander, vd för Vingens Göteborgskontor.

Det var hon som tog initiativet att hyra - hon är själv konstintresserad om än ingen kännare. När hon blev vd för Göteborgskontoret, som förvisso har en del egen konst på väggarna också, bland annat en fin liten Ernst Billgren, saknade hon "den där lilla edgen". Hon tog kontakt med en konstutvecklare som besökte lokalerna och återkom med förslag på olika hängningar. Resultatet blev ett tiotal inhyrda verk, alla av samtida nordiska konstnärer.

- Jag tycker det är roligt med samtidskonst. Vi ska vara med i samtiden, här och nu. Det spelar bra med vårt varumärke, vi vill att våra medarbetare ska känna att det är de som är skillnaden och då ger konsten uttryck för en unicitet och inspirerar till att tänka fritt och kreativt.

SVERIGE ÄR FULLT av tomma kontorsväggar. Det är lätt att inse att det finns en marknad för hyrkonst när många företag ryggar för att bygga upp egna samlingar som de kanske

inte har kunskap om, och som på kuppen riskerar att vara dåliga investeringar.

Karolina Bertorp, vd och grundare av *Moderna Samlare* som hyr ut konsten till Vingens kontor, pekar dessutom på att många stora företag gjort sig av med sin konst. Delvis som en konsekvens av lokal- och vd-byten, delvis på grund av att ägarstrukturer förändras snabbare i dag.

- Det finns många företag som inte kommer att lägga en miljon på konst. Men de måste ju börja någonstans, och då anser jag att hyrkonst är ett bra alternativ, säger hon.

Kerstin Lord, kurator på Åmells konsthandel i Stockholm som tillhör dem som verkat längst i uthyrningsbranschen, gör även en koppling till delningsekonomin, det vill säga att man på olika sätt hyr, delar eller lånar saker i stället för att själv äga dem. Men man når inte ut till alla branscher. Reklambyråer och de nya spelbolagen är till exempel inte intresserade.

- De flesta företag som hyr konst av oss tillhör branscher som egentligen inte förknippas med kreativitet. Det är ett sätt att få högre i tak och spränga sina gränser lite grann, att visa att vi inte bara är några tråkiga byråkrater utan vi förstår den här delen av samtiden också, säger Kerstin Lord.

Att hyra ut konst till privatpersoner då, kan det vara något? Inte enligt Kerstin Lord, hindren är för många. Dyra försäkringar, höga krav på säkerhet, inga möjligheter för privatpersoner att dra av hyran. Dessutom innebär varje kund en kostsam hantering för uthyraren, i form av leverans, hängning och hämtning - då blir en tavla eller två i en privatbostad ingen god affär. ▶

"JAG TYCKER DET ÄR ROLIGT MED SAMTIDSKONST. VI SKA VARA MED I SAMTIDEN, HÄR OCH NU."

CHARLOTTE FORSSANDER,
VD VINGES

KONSTPAUS.

"Man kan ta en 'konstpaus' om man sitter i en jobbig förhandling och gå ut och prata lite framför ett konstverk", säger Charlotte Forssander som bär på ett verk ur serien Tokyo Compression av Michael Wolf.

AVDRAGSGILLA INKÖP. "Att hyra ut konst ställer frågor kring administration – vad ska det kosta, hur länge? Det är enklare att man köper en tavla för att man blivit förälskad i den", säger konstnären Mia Frankedal, här i sin ateljé. Hon tror att konstnärerna skulle gagnas mer om företags inköp av konst var avdragsgilla.

Inte heller uthyraren Karolina Bertorp ser någon större marknad på privatsidan.

– Men man har ingen aning om vad som händer framöver, vi är flexibla.

UTOMLANDS FINNS dock en hel del aktörer som vänder sig till privatpersoner. Brittiska Rise Art erbjuder till exempel konstverk till uthyrning eller inköp från ett femtiotal gallerier samt *Tate*, *Serpentine* och *Dundee Contemporary Arts*. På skoj gör jag ett test på deras webbplats för att se vilken konstprofil jag har. Jag får svara på ett antal frågor och får profilen *Sophisticate – refined, elegant and chic* vilket känns lite fänigt. Väljer nogsamt att tacka nej till att låta en kurator bygga upp mitt personliga digitala galleri.

Amerikanska Hang Art i San Francisco har hyrt ut lokala konstnärers verk till privatpersoner i Bay Area i snart tjugo års tid. Tusentals verk ligger på ett onlinegalleri, kunderna kan hyra en månad eller hur länge de vill. Det enda som behövs är körkort för att kunna hämta konsterna, och ett kreditkort. I bästa fall görs konst tillgänglig för fler på det här sättet, människor kan hyra en tavla och i lugn

"DE FLESTA FÖRETAG SOM HYR KONST AV OSS TILLHÖR BRANSCHER SOM EGENTLIGEN INTE FÖRKNIPPAS MED KREATIVITET."

KERSTIN LORD, ÅMELLS KONSTHANDEL

och ro känna efter om de kanske vill köpa den – och konstnärer kan tjäna en extra slant under tiden.

I EN ATELJÉ på Sockerbruket vid Röda sten står konstnären Mia Frankedal bland dukar högt och lågt på väggarna. Hon har arbetat mycket med offentliga uppdrag, är representerad på ett antal skolor, sjukhus och äldreboenden. En handfull av hennes verk finns på en konsthandlars hemsida med en flik för uthyrning.

Så vitt Mia vet har hennes konst inte hyrts ut ännu. Kanske kan uthyrning vara ett bra alternativ för att sprida konsterna, men då måste det ske i samförstånd med konstnären, menar hon.

– Då de flesta konstnärer tjänar mindre än 13 000 kronor i månaden är jag såklart nyfiken på om uthyrning är ett ekonomiskt alternativ.

Samtidigt tycker hon att det är något speciellt att uppleva ett konstverk på ett galleri eller i en konstnärers ateljé.

– Man blir berörd och får en personlig relation till verket. Att köpa konstverket blir en unik händelse, och åtminstone för privatpersoner kanske något många föredrar framför att hyra verket.

HYR UT. Mia Frankedals verk finns att beskåda på skolor, sjukhus och äldreboende men finns även tillgänglig att hyra hos konsthandlarna.

PENGAR TILL KONSTNÄREN?

Huruvida pengar från hyrkonstverksamheten spiller över på konstnärerna själva är svårt att säga något om generellt eftersom aktörerna jobbar på olika sätt.

Åmells konsthandel hyr ut konst ur den egna samlingen som byggts upp under många år. Där har konstnärerna fått betalt en gång för alla i samband med att konsten köptes in och får inget extra för att verken hyrs ut.

Moderna samlares bank av tillgänglig hyrkonst kommer från gallerier, privata samlare och i några fall från konstnärerna. Om det finns någon uppgörelse mellan galleristen och konstnären vars verk hyrs ut har Moderna samlare ingen insyn i. Affären för konstnären uppstår förmodligen först om verket säljs.

SANTALSÄMNE. Advokatfirman Vingens vd Charlotte Forssander tillsammans med skulpturen *Standing motion* av Maria Miesenberger.

– Konsten är uppskattad av både medarbetare och klienter. Det blir naturligt att man startar ett samtal kring den.

"KANSKE KAN UTHYRNING VARA ETT BRA ALTERNATIV FÖR ATT SPRIDA KONSTEN, MEN DÅ MÅSTE DET SKE I SAMFÖRSTÅND MED KONSTNÄREN."

Något som därför verkligen skulle gagna konstnärerna enligt Mia Frankedal är om skattereglerna för företags inköp av samtidskonst var samma som de för inköp av design och inredning, det vill säga var avdragsgilla.

Kanske är hennes svar representativt för konstnärsvärlden, åtminstone den majoritet vars verk inte säljs för stora belopp och som därmed hamnar under radarn för flertalet uthyrare. En del kanske också tycker att det är intressantare att arbeta mot en annan publik än företag och deras kunder.

Mikael Olofsson, konstkritiker på Göteborgs-Posten och själv konstnär, tycker att fenomenet med hyrkonst är intressant.

– Jag ser positivt på att fokus ligger mer på flexibilitet och variation än på ägande och investering. Genom att sakkunniga kurerar utställningar för företag och kontor blir genomflödet större. De anställdas

intresse för och kunskap om konst kan öka.

Knäckfrågan, menar han, är hur och mot vilka den här typen av företag agerar – mot galleristerna eller mot konstnärerna direkt? Ju fler mellanhänder, desto sämre för konstnärerna kan man förmoda. Samtidigt tror han att det är i denna riktning också gallerierna kommer att flytta sig, mot en rörligare inställning till frågan sälja eller hyra ut. Och mot att utveckla sin rådgivande funktion.

Apropå rådgivning plingar det till i mejlkorgen dagen efter mitt besök på Rise Arts webbplats. "Just for sophisticate" står det i mejlets rubrikfält och jag får en lista med rekommenderade konstnärer och deras verk, bland annat ett antal etsningar av engelsmannen David Hockney. Minsann, tänker jag och klickar på The old guitarist. Min för 6 500 pund, till uthyrning för 455 pund om året, inramad och klar.

Utslaget per månad några tiotusendare än ett digital-tv-abonnemang med extra allt.

Fast bara en kanal. Och utan ljud.

ARTOTEK

Under 1970-talet drev Konstfrämjandet projektet Artotek 73 som försåg ett 50-tal bibliotek med kvalitetskonst till utlåning. Det var ett uttalat folkbildningsprojekt som syftade till att ge alla människor oavsett bakgrund tillgång till god konst. Rörelsen dog emellertid ut, bland annat som en konsekvens av att det blev för dyrt med försäkringar.

2014 sjösattes Artoteket, ett samarbete mellan konstnären Hans Carlsson, Konstfrämjandet och Tensta konsthall i samma syfte. Artoteket har turnerat i landet och nådde bland andra Mölnlycke bibliotek förra året.